

הַלְבוּת עֲרוּבֵי תְּחוּמֵין סִימָן תַּח

ביאורים ומוספים

[משנב ס"ק יא]

הואיל וְלֹן בְּתוֹךְ הָעִיר נִחְשָׁבְתָּ כֹּל הָעִיר⁶ קָרָבַע אַמּוֹת⁶.

6) וכתב החזו"א (א"ח סי' קט ד"ה נא, ב), שדנים את כל העיר כארבע אמות מאחר ולן בה דוקא אם הניח את עירובו בתוך תחום אלפיים אמה מעירו, שאחר שיקנה את עירובו עדיין יגיע תחומו ארבע אמות בתוך עירו, אבל אם הניח את עירובו מחוץ לאלפיים אמה, שנמצא שאחר קניית העירוב יגיע תחומו פחות מד' אמות בתוך העיר, לא יתעיל מה שלן בעיר, כיון שהעיר שלן בה שקולה על כל פנים כד' אמות, ונמצא שבצירוף הדי' אמות של העיר היהו מחוץ לתחום.

6) ולענין אם צריך ללון דוקא בעירו או שמועיל ללון בכל מקום ששובת, כתב הדעת תורה (ס"א) שנחלקו בזה הפוסקים, שבשו"ת נודע ביהודה (מהדורת א"ח סי' מט) כתב, שאם קנה שביתה בספינה והניח את עירובו במקום אחר, נחשבת כל הספינה כד' אמותיו. מאידך, בשו"ת שואל ומשיב (ח"ה סי' ג) כתב שדוקא בבית שבעיר שהוא מקום שביתתו מאליו נאמר דין זה שכל שלן בה הרי העיר כולה כד' אמותיו, אבל השו"ת בספינה שאין מקום זה חשוב מקום שביתתו אלא אם כן יתכוין לשבות שם, אין לו כוח לקנות שתי שביתות.

[משנב ש]

כִּינֵן שְׁקֵלְתָּהּ מִדְּתוֹ בַּחֲצֵי הָעִיר⁷, וְלֹכֵן אֶסוּר לְהֵלֵךְ חוּצָה לָהּ כְּלוֹם⁸.

7) ואם הניח את עירובו בעיר גדולה שתחילתה בתוך אלפיים לעירו אך הניח את העירוב במקום הרחוק יותר מאלפיים אמה מקצה עירו, כתב המנחת פתים (בתשובה לשואל ד"ה ובדבר) שאין אומרים בשתי ערים שהיה כד' אמות, ולכן רק העיר שנתן בה את עירובו תהיה עבורו כד' אמות ולא העיר שלן בה.

מאידך, החזו"א (א"ח סי' קי ס"ק ח) כתב בפשיטות, שבאופן זה גם העיר שנתן בה את עירובו היא כד' אמות, וגם העיר שלן בה, וכך הורה למעשה בשנת תש"ד בהוראות שפורסמו בשמו (מובא בספר קרית אריאל עמ' קנא).

8) ולענין מקומות המצטרפים עם העיר כגון קרפף וכן ריבוע העיר [שמרבעין אותה כשבאים למדוד את תחומה], כתב הפרשת מרדכי (סי' יח) שקרפף העיר אינו נחשב חלק ממנה, ואסור לו להיכנס לשם אם הוא חוץ לתחום עירובו, וריבוע העיר וכן הבורגנין והבתים הסמוכים לעיר מצטרפים עמה ומותר לו להיכנס בהם. וכיוצא בזה כתב החזו"א (שם), שריבוע העיר ועיבורה מצטרפים להיות חלק ממנה, ורשאי להלך גם בהם אף אם הם חוץ לתחום עירובו.

[שעה"צ ס"ק יא]

דְּתַלִּי זֶה בְּפִלְגָּתָא שֶׁל רֵאשׁוּנִים⁹.

9) שלדעת התוס' (עירובין נא, ב ד"ה ויצא) אין העיר נחשבת עבורו כד' אמות אלא אם היה בה בשעת כניסת השבת, ולדעת הריטב"א (שם סא, א ד"ה כך) וריבנו פרץ (שם נא, ב ד"ה ויצא) גם אם לא היה בעירו בבין השמשות נחשבת היא לו כד' אמות כל שלן בה בלילה. [אלם ראה בתוספות הרא"ש (שם נא, ב), שכתב שדברי תוס' אלו הם לפי השיטה שלא מועיל מה שלן בה להחשיב את עירו כד' אמות, ולכן כתבו שאם לא היה בביתו בבין השמשות אינו יכול לשוב לביתו יותר מאלפיים אמה ממקום הנחת עירובו, ולפי זה

אין ראייה לדעת התוס' שם (ס, ב ד"ה אין לנו) שסוברים שאם לן בה היא נחשבת כד' אמות שהם חולקים על הריטב"א.

[משנב ס"ק יב]

וְכֵן קָתְבִי הַב"ח וְשָׂאֲרֵי אֲחֵרוֹנִים¹⁰.

10) ואם רוצה לצאת למקום עירובו בליל שבת, אף שיש סברא לומר שלדעת הרמ"א יהיה בזה חומרא, שהרי ההיתר ללכת למקום עירובו אחר שקנה שביתה אף שרחוק ממנו יותר מאלפיים הוא משום שכל העיר נחשבת עבורו כד' אמות, והיינו רק בשלן בה, אבל אם עדיין לא לן בעיר ואינה כד' אמות עבורו לכאורה לא יתעיל עירובו כלל, הניח החזו"א (א"ח סי' קט ס"ק טז ד"ה וגם ל' הגמ') דרון זה בצי"ע. אמנם בהוראות למעשה שפרסמו תלמידיו בשמו בשנת תשי"ד (מובא בספר קרית אריאל עמ' קנא) כתוב כך: "מי שהולך בליל שבת לעיר שהניח שם את העירוב ורוצה גם לשוב לביתו [הרחוק אלפיים מהעיר שהניח בה את העירוב], עליו לסעד סעודת שבת במקומו קודם הליכתו, וגם צריך לשוב ללון בביתו, שאם התעכב ללון בעיר עירובו, אין לו אלא אלפיים משם". הרי שהקל ללכת למקום עירובו הרחוק מביתו יותר מאלפיים אמה אף קודם שלן בביתו, משום שכבר סעד שם סעודתו וגם דעתו לשוב וללון שם.

[משנב ס"ק יג]

דְּלֹא אֲמַרְיָן עֲבוּר שֶׁל הָעִיר כְּעִיר אֶלָּא לְהַקְלִיל¹¹.

11) ואם הניח את עירובו במרחק אלפיים אמה מעיבורה של העיר, ומהעיר עצמה הוא רחוק יותר מאלפיים אמה, כתב בשו"ת תשובה מאהבה (ח"א סי' פח) שכיון שעירובו העיר נחשב כעיר עצמה להקל, דנים את העיר כולה כד' אמותיו אף שהגיע תחומו רק לעיבורה, ובין שלן בה או בעיבורה לעולם הכל נחשב כד' אמותיו.

[ביה"ל ד"ה רחוק]

וְעֵלֶינן נִרְאֶה לְהַלְקָה, אִף דְּהַאֲלִיָּה רַבָּה קָתֵב דְּיַשׁ לְהַחְמִיר¹².

12) משמע מדבריו שנוטה להחמיר בזה, וכן נראה גם בשעה"צ (ס"ק יא) שכתב ונהי דאין לנו למחות ביד המקילין וכו'. אמנם החזו"א (א"ח סי' קט ס"ק טז ד"ה וגם) כתב, שיש לסמוך על הכרעת הרמ"א, אחרי שלשון הגמרא משמע כן בכמה מקומות, וכך היא דעת רש"י ותוס' והריטב"א והגהות מיימוניות בשם הסמ"ג.

[ביה"ל ד"ה ברוח]

וְהַאֲלִיָּה רַבָּה מְצָא חִזּוּק לְדַבְּרֵי מַדְבְּרֵי הַבְּדָב"ז¹³.

13) ששיטת הרדב"ז (שו"ת ח"ד סי' עו) שמי ששבת בשדה, אם רוצה ללכת לצד מורח הולך, ובלבד שלא יטה ימין ושמאל מד' אמותיו, וכן אם רוצה יכול ללכת באלכסון של ד' אמותיו, ולא יטה גם כן מד' אמותיו, וכן בכל כיוון שיבחר לעולם יכול ללכת מרחק אלפיים אמה ממקום שביתתו ברוחב ד' אמות, אבל אינו יכול ללכת את כל השטח של ד' אלפים כפי שירצה, אלא בכל פעם יכול ללכת רצועה של ד' אמות באורך אלפיים, וכשיחזור למקומו רשאי ללכת לכיוון אחר. ומה שאמר שנתנו לו טבלאות בד' זוויות למלא את הפגיונות, היינו שיוכל לבחור לכל צד רצועה של ד' אמות.

הַלְבוֹת עֲרוּבֵי תְחוּמוֹיִן סִימָן תַּח

[*] וְיֵשׁ אוֹמְרִים דְּאִפְלוּ פְלִתָּה מִדְתּוֹ בְּאֻמְצַע הַעִיר (א) (י"א) מִהֲלֶךְ בְּכָל הַעִיר בְּלָה, אֲבָל לֹא חוּצָה לָהּ, (י"ב) וְיֵשׁ לְהַקֵּל (טו) הַהוֹתוּ מִיַּמּוֹי פְּכִיז מִה"ש בִּשְׁם סִמְךָ וְרִשְׁיָךְ. וְאֵם פְּלִתָּה מִדְתּוֹ בְּסוֹף הַעִיר, וְאֶף-עַל-גַּב דְּעִדָּן עֲבוּר לִפְנֵי הַעִיר, כִּל הַעִיר כְּאַרְבַּע אַמּוֹת, דְּלֹא אֲמִירָנָן עֲבוּר שֶׁל הַעִיר כְּעִיר (י"ג) לְהַחֲמִיר (וְהַמְדִיר פְּכִיז מִהֲלֹכוֹת שְׂבַח). כִּל מְקוֹם שֶׁהֵינִי עֲרוּב תְּחוּמוֹיִן וְיֵשׁ לוֹ אֲלֵפִים לְכָל רוּחַ, אֲסוּר לוֹ לִילֶךְ (י"ד) לְצַפּוֹן וּלְדָרוֹם רַק (טו) נִגְד רַחֵב הַמְקוֹם שֶׁנָּהָה בּוֹ שְׁבִיתָהּ, וְאֵם אֵינוֹ רַק אַרְבַּע אַמּוֹת, כְּגוֹן (טז) שְׁאִין הָעֲרוּב בְּרִשְׁוֹת-הַיְחָדִיד, אֲסוּר לוֹ לִילֶךְ לְכָל רוּחַ אֲלֵפִים רַק (יז) *בְּרַחֵב אַרְבַּע אַמּוֹתָיו עִם וְיִוְיֹתֵיהֶן, *כְּדִלְעִיל סִימָן שַׁחַט סִעִיף ב; (יח) *וּמְקַל מְקוֹם אִם פְּלִתָּה הַמְדָּה (יט) סוֹף הַעִיר

בְּאֵר הַיֵּטֵב

(א) מִהֲלֶךְ. הוֹאִיל וְלֹן בַּהּ, אֲבָל הַיֵּטֵב לַעִיר אַתְרַת וְכֹלְתָהּ מִדְתּוֹ בְּאֻמְצַע הַעִיר אֲסוּר לְהֵלֵךְ יוֹתֵר וּמִטְּלַטֵּל בְּכֹלָה ע"י זְרִיקָה

מִשְׁנֵה בְּרוּרָה

הַסְמוּךְ בְּתוֹךְ אֲלֵפִים לְמְקוֹם עֲרוּבוֹ: (י"א) מִהֲלֶךְ בְּכָל הַעִיר. דְּסִבְיָא לְהוּ, דְּאֶף שֶׁהֵינִי עֲרוּבוֹ כְּחוֹךְ אֲלֵפִים מִבֵּיתוֹ שְׁבַעֲיָר, הוֹאִיל וְלֹן בְּתוֹךְ הַעִיר נִחְשָׁבֶת כִּל הַעִיר(י"ב) כְּאַרְבַּע אַמּוֹת(י"ג) לְעִנְיָן שֶׁהֵינִי מִתֵּר לְהֵלֵךְ בְּכֹלָה, וְכִל-שִׁפּוֹן לְחוּר לְבֵיתוֹ, אֲבָל לְעִנְיָן מִדַּת הַתְּחוּם, גַּם לְדַעַה זֹו חֲשִׁבְיָן הַעִיר בְּמִדַּת אֲלֵפִים כִּיּוֹן שֶׁכִּלְתָּהּ מִדְתּוֹ בְּחִצֵי הַעִיר(י"ד), וְלָכֵן אֲסוּר לְהֵלֵךְ חוּצָה לָהּ כְּלוּמָם(י"ה). וְכִל זֶה (י"ו) כְּעִיר שֶׁלֵּן בַּהּ, אֲבָל אִם לֹן מְקוֹם שְׁבִיתָתוֹ וְכֹלָה מִדַּת אֲלֵפִים שֶׁלּוֹ בְּאֻמְצַע הַעִיר, אוֹ שֶׁלֵּן כְּעִיר זֹו וְהַיֵּטֵב מִדְתּוֹ בְּחִצֵי עִיר אַתְרַת, אֵין לוֹ לְהֵלֵךְ אֲלָא עַד מְקוֹם שֶׁפְּלָה מִדְתּוֹ לְכִלֵי עַלְמָא. וְעַל-יְדֵי זְרִיקָה מִתֵּר לְטְלַטֵּל בְּכָל הַעִיר אִם הֵיחָה רְשִׁוֹת-הַיְחָדִיד, וְכַמְבָּאֵר לְעִיל סִימָן תַּח, עֵין שֶׁם [אַחֲרוּתִים]: (י"ב) וְיֵשׁ לְהַקֵּל. וְכֵן כְּתוּב (י"ג) הַבִּיחַ וְשִׁאֲרֵי אַחֲרוּתִים(י"ד): (י"ג) לְהַחֲמִיר. רוּצָה לוֹמֵר, דְּנִימָא דְהוּי כְּכֹלָה מִדְתּוֹ בְּאֻמְצַע הַעִיר, מִשּׁוּם דְּעִדָּן יֵשׁ עֲבוּר לִפְנֵי הַעִיר, דְּלֹא אֲמִירָנָן עֲבוּר שֶׁל הַעִיר כְּעִיר אֲלָא לְהַקֵּלוּ(י"ו) עַל מִדַּת הַתְּחוּמוֹיִן וְלֹא לְהַחֲמִיר, וְנִרְאָה דְבִנְיָה עַל-כִּל-פְּנִים לֹא חֲשִׁבְיָן הָעֲבוּר עַל הַעִיר כְּאַרְבַּע אַמּוֹת, אֲמָנָם אִם פְּלִתָּה מִדְתּוֹ בְּסוֹף הַעֲבוּר, פְּשׁוּט דְנִחְשָׁב הַכֹּל כְּאַרְבַּע אַמּוֹת וּמִתְחִיל מִדְתּוֹ בְּסוֹף הַעֲבוּר וְחוּצָה: (י"ד) לְצַפּוֹן וּלְדָרוֹם. וְהוּא הַדִּין לְכָל רוּחַ, וּמִשּׁוּם מִסְקַנְתָּ דְכָרְוֵי שְׁבֹטוֹף הַגִּזְיָה הַזְּכִיר צַפּוֹן וְדָרוֹם: (טו) נִגְד רַחֵב הַמְקוֹם. רוּצָה לוֹמֵר, אִם הֵיחָה בְּבֵית אוֹ בְּעִיר, אֶף שֶׁהֵינִי יוֹתֵר גְּדוֹלָה, נוֹתֵינִן לוֹ אֲלֵפִים לְכָל רוּחַ נִגְד רַחֵב הַמְקוֹם הַהוּא, וְאַחֲרֵיכֶן מוֹסִיפִין לוֹ גַּם-כֵּן וְיִוְיֹתֵיהֶן לְמִלַּת שֶׁהֵינִי כְּטַבְּלָא מְרַבַּעַת דְנִמְהָ שֶׁכְּתִב הַקִּמָּא 'עִם וְיִוְיֹתֵיהֶן וּכְדִלְעִיל' וְכו', גַּם עַל זֶה קָרְאִין, אֲבָל לֹא יוֹתֵר: (טז) שְׁאִין

שְׁעָרֵי תְּשׁוּבָה

[*] וְיִ"א דְּאִפְלוּ כְּלִתָּה. אֵעִיף שְׁאִין לוֹ רַחֵב כִּי"כ נִגְד הַמְקוֹם כּו'. וְעֵין גְּבִיב מִ"ה סִימָן נ מִ"ש לְהוֹכִיחַ מִדְּבַר נִמָּא אֵלּוּ, וְשֶׁם

בְּאוּר הַלְּחָה

שְׁבַעֲיָר גְּדוֹלָה לֹא יוֹכֵל לְהִנִּיחַ עֲרוּב כִּל מִפְּנֵי שְׁאֲלֵפִים שֶׁל בֵּיתוֹ הֵם כְּלִים בְּתוֹךְ הַעִיר, וְכַמּוֹ שֶׁמִּתְהַיֵּי לְעִיל עַל הַעֲלֵת-שִׁבְתָּהּ, וְאֵם נְעִירָכֶנּוּ שִׁזְתָּא בְּכִיּוֹן הַשְּׂמִשׁוֹת סְמוּךְ לְחוּמַת הַעִיר הוּא גַּם-כֵּן דְּבַר חֲדָשׁ, וּכְגוֹן זֶה הֵנָּה לְהוּ הַפּוֹסְקִים לְפִרְוִשֵׁי, וְכֵן רֵאִינִי בְּסִפְרֵי מְגִידֵי-יֵשׁע שֶׁמִּתְהַ עַל זֶה וְנִהְיֵה כִּל מַה שֶׁהָאֲרַכְנֵוּ הוּא רַק לְדַעַה הַרְאֵשׁוּנָה, דְּלְדַעַה הַשְּׂנֵה לְכִלֵי עַלְמָא יֵשׁ לְהַקֵּל לְהִנִּיחַ הָעֲרוּב בְּסוֹף הָאֲלֵפִים מִהַעִיר, וְגַם הַעֲלֵת-שִׁבְתָּהּ יוֹדָה לְהוּ. וְעַל-כֵּן נִרְאָה לְהַלְכָה, אֶף דְּהַאֲלִיָּה רַבָּה כְּתִב דְּיֵשׁ לְהַחֲמִיר(י"ג) לְדַעַת הַמַּחֲבֵר מִשּׁוּם דְּהוּא דַּעַת רַב הַרְאֵשׁוּתִים וְכֵן הַסְפִיר בְּסִפְרֵי בֵית-מֵאִיר, מְקַל מְקוֹם לְעִנְיָן זֶה שִׁיַּצְטְרֵךְ לְהִיּוֹת בְּכִיּוֹן-הַשְּׂמִשׁוֹת וְרֹאק בְּסוֹף הַעִיר, נִרְאָה לְהוּ לְעִיּוֹת דְּעִמֵי דַּאִין לְהַחֲמִיר, וְכַמּוֹ בְּרִוּאֵי יֵשׁ לְסַמְךָ עַל דְּבַת הַקִּמָּא שֶׁכְּתִב לְהַשְׁמִיר-אֲמִירִים, דְּאֶשְׁכְּנֵי דְגַם הַמְכִיבִים מוֹדָה בָּהּ, וְכִפֵּי שְׁנִרְאָה מִפְּשִׁטֵי דְבַר הַפְּגוּ-אֲבָרְהֵם שֶׁכְּתִב בְּדַעַתוֹ, וְכַמּוֹ שֶׁכְּתִבְנוּ: * בְּרַחֵב אַרְבַּע אַמּוֹתָיו. עֵין מִשְׁנֵה בְּרוּרָה מַה שֶׁכְּתִבְנָה דְּאֲחַר מְלוֹי הַקְּרָנוֹת יִהְיֶה לוֹ מִדַּת תְּחוּמוֹ טַבְּלָא מְרַבַּעַת שֶׁל אַרְבַּע אֲלֵפִים וְאַרְבַּע אַמּוֹת עַל אַרְבַּעָה אֲלֵפִים אַרְבַּע אַמּוֹת, וְכֵן מַה שֶׁכְּתִבְנָה דַּעַת שַׁחַט רַחֵב תְּחוּמוֹ שֶׁהוּא אַרְבַּעָה אֲלֵפִים מִתֵּר לִילֶךְ בְּכָל הַשְּׂטַח הֵנָּה וְאֶף מִדְרוֹם לְצַפּוֹן לְכִלֵי עַלְמָא, כִּל זֶה מְבָאֵר כְּכָל הָאַחֲרוּתִים, וְהוּא פְּשׁוּט בְּפּוֹסְקִים וּבְשִׁלְחוֹן-עִדּוֹן סִימָן שַׁחַט דְּמִמְלֵאִין הַקְּרָנוֹת כְּטַבְּלָא מְרַבַּעַת וּבְכָל זֶה הַשַּׁעֲרוֹ מִתֵּר לְהֵלֵךְ לְאַרְבַּע וְלְרַחֲבָהּ, וְאֶף דְּבַרְבֵּי יוֹנְטֵן לְכַאוּרָה אֵינוֹ מְשַׁמַּע כֵּן וְרֵאִילָה רַבָּה מְצָא חֲזוּק לְדְבָרְוֵי מִדְּבָרֵי הַרְדִּיב(י"ג). עֵין שֶׁם, אֲבָל כְּכָל הַפּוֹסְקִים פְּשׁוּט כַּמּוֹ שֶׁכְּתִבְנָה, וְכֵן פְּרָשֵׁי שְׁאֵרֵי אַחֲרוּתִים גַּם דַּעַת רַבְנֵי יוֹנְטֵן, וְכֵן מוֹכַח מִהַמְכִיבִים רִישׁ פְּרָק כּו' דְּכִל הַשְּׁבָלָא מְרַבַּעַת הוּא שַׁעֲרֵי תְּחוּמוֹ וּמִתֵּר לִילֶךְ בַּהּ כַּמּוֹ כְּעִיר גּוּפָא אֶף שְׁגוּלָה הַרְבָּה, וְגַם יֵשׁ סַעַד לְהוּ מִהַמְכִיבָא, דְּלִמָּא דְּאֲמַר תְּחוּם אֲלֵפִים דְּאוֹרְחָנָא דְּלְכָרְוֵי מִמְגַרְשֵׁי הַלּוּיִם, הִלָּא פְּשׁוּט דְּכִל הַשְּׂטַח שֶׁחֵן לְהַעִיר וְלֹא דִרְךָ מְצַמְצֵם שֶׁל אַרְבַּע אַמּוֹת, וְדַעַת הַרְדִּיב(י"ג) בְּאֻמְתָּ צְרִיךְ עֵינֵן לְשַׁב כְּבִרְתּוֹ הַיֵּטֵב וְהוּא דַּעַת יְחִידָא: * כְּדִלְעִיל סִימָן שַׁחַט סִעִיף ב. סַעֲתָא-סוֹפֵר, וְצְרִיךְ לוֹמֵר יֵשׁע סִעִיף ע: * וּמְקַל מְקוֹם אִם פְּלִתָּה הַמְדָּה וְכו'. עֵין מִשְׁנֵה בְּרוּרָה מִשְׁכַּנְתָּ דְנִחְשָׁבֶת כִּל הַעִיר כְּאַרְבַּע אַמּוֹת אִפְלוּ

הָעֲרוּבֵי בְּרִשְׁוֹת-הַיְחָדִיד. רוּצָה לוֹמֵר, אֲלָא (י"ג) הֵינִי עֲרוּבוֹ בְּשִׁדָּה: (י"ד) בְּרַחֵב אַרְבַּע אַמּוֹתָיו. וְהֵינִי, עֵצֶם רַחֵב תְּחוּמוֹ שְׁתוּפֵס כְּכָל צֵד אֲלֵפִים אִמָּה נִגְד מְקוֹם שְׁבִיתַת הָאֲדָם שֶׁהוּא אַרְבַּע אַמּוֹת. אֲכֵן כְּבֵר מְבָאֵר לְעִיל בְּסִימָן שַׁחַט סִעִיף י, שֶׁמְמִלְאִין הַקְּרָנוֹת כִּל כְּרֵן כְּטַבְּלָא מְרַבַּעַת שֶׁל שְׁנֵי אֲלֵפִים, וְהוּוּ מַה שֶׁכְּתִב הַקִּמָּא 'עִם וְיִוְיֹתֵיהֶן', אִמָּה שֶׁמִּדַּת תְּחוּמוֹ שַׁחַט סִעִיף י, וְכַמּוֹ שֶׁל מְלוֹי הַקְּרָנוֹת מְקַל צֵד נְעִשָׂה כְּטַבְּלָא מְרַבַּעַת שֶׁל אַרְבַּעָה אֲלֵפִים אִמָּה עַל אַרְבַּעָה אַמּוֹת בְּרַחֲבָהּ, וְכַמּוֹ שֶׁל מְתֵר לֹא לְהֵלֵךְ. אֲכֵן אִם הֵלִיחָה מְקוֹם שְׁבִיתָתוֹ גְּדוֹלָה, כְּגוֹן בְּעִיר שֶׁמְחַזְקָתָ אֶלֶף אִמָּה בְּרַחֲבָהּ וּבְאֲרַבָּהּ, יִהְיֶה מִדַּת תְּחוּמוֹ טַבְּלָא שֶׁל חֲמִשָּׁה אֲלֵפִים עַל חֲמִשָּׁה אֲלֵפִים, וְכֵן כִּל בְּהַאי גּוּנָא: (יח) וּמְקַל מְקוֹם אִם פְּלִתָּה הַמְדָּה וְכו'. רוּצָה לוֹמֵר, דְּאֶף שֶׁכְּתִבְנָה דַּאִין לוֹ רַק רַחֵב אַרְבַּע אַמּוֹת נִגְד מְקוֹם שְׁבִיתָתוֹ, מְקַל מְקוֹם אִם פְּנַע עִיר בְּתַחוּמוֹ וְכִלְתָּהּ מִדְתּוֹ בְּסוֹפָהּ, נִחְשָׁבֶת כִּל רַחֲבָהּ כְּאַרְבַּע אַמּוֹת אִפְלוּ אִם הֵינִי מְחַזְקָתָ יוֹתֵר מְאַרְבַּעַת אֲלֵפִים אִמָּה: (יט) סוֹף הַעִיר. אֲבָל אִם פְּלָה מִדְתּוֹ בְּאֻמְצַע הַעִיר, אֶף לְדַעַת הַשִּׁאֲרִים הַבֵּי"ל שְׁבָאִם לֹן כְּעִיר מִתֵּר

שַׁעֲרֵי הַצִּיּוֹן

(א) וְאֵם הֵיחָה בְּכִיּוֹן-הַשְּׂמִשׁוֹת לְכַד בְּבֵיתוֹ וְאַחֲרֵיכֶן הֵלֵךְ לְמְקוֹם קְנִיַת עֲרוּבוֹ, יֵשׁ לְעַן בְּדַבְּרֵי אִם מִתֵּר לוֹ לְחוּר לְמַתֵּר לְבֵיתוֹ אֶף לְדַעַת זֹו, דְּאֶף בְּדַעַלְמָא קָמָא לֹן דְּהַכֵּל מְלוֹי בְּזִמְן בִּיּוֹן-הַשְּׂמִשׁוֹת, אֲבָל כִּי לְעִנְיָן קְנִיַת עֲרוּב, אֲבָל הַבֵּי דְקָנִיתָ עֲרוּב הֵיחָה חוּץ לְעִיר אֲלָא דְאֵנָן מְקַלְתִּין לָהּ לְחוּר לְבֵיתוֹ מִשּׁוּם דְּלִיּוֹן בְּבֵיתוֹ, מִסְמַבְרָא דְלֹא סָגִי בְּזִמְן בִּיּוֹן-הַשְּׂמִשׁוֹת לְכַד. וְקָצַת רֵאִיָּה לְדְבָרֵי מַמַּה שֶׁהַקֵּל בְּחִיָּא-אֲדָם כְּכָל עַל אוֹת ג לְחוּר לְבֵיתוֹ לְמַתֵּר מְקוֹם עֲרוּבוֹ אִם לִיּוֹתוֹ בְּעִלְוָה לֹן בְּבֵיתוֹ, אֶף שְׁבִיבֵי-הַשְּׂמִשׁוֹת נִתְחַבֵּב בְּמְקוֹם עֲרוּבוֹ, הִרִי דְאוֹלִיָּן אַחַר הַלִּינָה לְהַקֵּל, אֶף בְּדַעַלְמָא עֵצֶר קְנִיַת עֲרוּבוֹ מְלוֹי בְּכִיּוֹן-הַשְּׂמִשׁוֹת לְכַד, וְהוּא הַדִּין בְּעִנְיָנוּ לְעִנְיָן לְהַחֲמִיר, וְכֵן כְּגוֹן לְהַלְכָה. אַחֲרֵיכֶן מְצָאִי בְּבֵית-מֵאִיר שֶׁמְסַתְפָּק שֶׁם גַּם-כֵּן בְּדִינוֹ שֶׁל חִיָּא-אֲדָם וְהַבֵּי דְתַלְוִי זֶה בְּפִלְגָּתָא שֶׁל רַאשׁוּתִים(י), וְלְדַעַת הַתּוֹסְפוֹת, הֵיכָא שֶׁתְּחַלַּת הַלִּינָה עוֹמֵד בְּמְקוֹם שְׁבִיתָתוֹ, שׁוּב לֹא מְהֵי הַלִּינָה בְּבֵית לְחִשְׁב פְּלָה כְּאַרְבַּע אַמּוֹת אֲלָא בְּעִנְיָן שְׁלִיּוֹן בַּהּ הַלִּינָה כְּלָה, עֵין שֶׁם. וְעַל-כֵּן נִרְאָה לְדַמְצָשָׁה יֵשׁ לְהַחֲמִיר גַּם בְּהַ, דְּכִלְאוּ הַכִּי דִינוֹ שֶׁל הַשִּׁאֲרִים רַבִּיא מֵאֵד, דְּרִיב הַפּוֹסְקִים חוֹלְקִין עַל זֶה, כַּמּוֹ שֶׁכְּתִב הַאֲלִיָּה רַבָּה, וְכֵן כְּתִב בְּבֵית-מֵאִיר, וְגַם כְּתִב דְּבַהֲנָתָה מְזִמְוִי שֶׁלְפָנֵינוּ לֹא נִמְצָא מַה שֶׁכְּתִבוּ מִשְׁמוֹ, וְהֵי דַּאִין לֵנוּ לְמַחֲוֹת כִּד הַמְקַלְתִּין אַחֲרֵי שֶׁכְּתִב הַקִּמָּא 'דַּשׁ לְהַקֵּל וְהַעֲמִיקוּ מַמָּה אַחֲרוּתִים אֵת דְּבָרֵי, מְקַל מְקוֹם בְּדַבְּרֵי שִׁישׁ לְהַסְתַּפֵּק בְּדַעַת הַשִּׁאֲרִים גּוּפָא בְּרִוּאֵי אֵין לְהַקֵּל: (י"ג) וְהַאֲלִיָּה רַבָּה כְּתִב דְּיֵשׁ לְהַחֲמִיר כְּדַעַת רַאשׁוּתָהּ דְּהֵינִי דַּעַת רַב הַפּוֹסְקִים, וְעֵין כַּמּוֹ שֶׁכְּתִבְנָה מְקַדָּם: (י"ג) דָּאֵם הֵינִי עֲרוּבוֹ כְּעִיר וְשֵׁהִי חוֹף תְּחוּמוֹ מְקוֹם שֶׁכְּתִב בַּהּ, אֶף שֵׁהִינִי מְחַזְקָתָ בְּעֲרוּב שֵׁהִי: וְכִלְוִי לְטְלַטֵּל בַּהּ, נִחְשָׁב לְעִנְיָן זֶה כְּמַנְחָה בְּרִשְׁוֹת-הַיְחָדִיד, כַּמּוֹ שֶׁכְּתִב הַחִיָּא-אֲדָם כְּכָל עַל דִּין י"א, וּמוֹדִינִן הָאֲלֵפִים נִגְד כִּל רַחֵב הַעִיר, וְכֵן כְּתִב בְּבֵית-מֵאִיר סִימָן תַּח, אוֹלָם בְּנְאוּן-עֵיבָק רַב דִּף עַמְדָּה ב דְּבוּר הַמְּחַחִיל 'דְּמִתָּא' לֹא מְשַׁמַּע הַכִּי, וְאֵינִי יוֹדַע מַה יִּשְׁבֵי עַל הָרְאוּת שֶׁכְּתִב בְּחִיָּא-אֲדָם שֶׁם: